

ראשון בכלל, ואני אחרון בפרט. והכל בכלל אחד וסוד אחד. פיון שידע את זה בכלל, ישלים את כל איבריו, ומי הם? מאתים ארבעים ושמונה מצוות, שהם מאתים ארבעים ושמונה איברי האדם. פיון שהשתלם בהם על זה בכלל, אז ידע בדרך פרט, שזה הוא רפואה לכלם, וידע את כל ימות השנה שמתחברים לתת רפואה לכל האיברים.

ואם תאמר, כל ימות השנה איך נותנים רפואה לכל האיברים? ודאי כף הוא למעלה ולמטה. השנה והימים שלה נותנים רפואה לכל האיברים, למעלה ולמטה, (בדמיון) שהאיברים מריקים ברכות לימות השנה, ואז רפואה וחיים תלויים עלינו מלמעלה ומתמלאים מהכל. מי גרם להם? ימות השנה. אף כף גם למטה, כשאדם ישלים את גופו באותן מצוות התורה, אין לה כל יום שלא בא להתברך ממנו, וכשהם מתברכים ממנו, אז חיים ורפואה תלויים עליו מלמעלה. מי גרם לו? אותם ימות השנה. ימות השנה, כמו שמתברכים מלמעלה מסוד של אדם, כף גם מתברכים למטה מסוד של אדם.

אשריהם ישראל בעולם הזה, באותם מצוות התורה, שנקראים אדם, שכתוב (יחזקאל לד) אדם אתם. אתם קרויים אדם, ואמות העולם לא קרויים אדם. ומשום שישאל נקראו אדם, יש להם להשתדל באותן מצוות התורה להיות הכל אחד בסוד של אדם.

בשנתן הקדוש ברוך הוא תורה לישראל על הר סיני, דבר ראשון הוא אנכי. אנכי עולה לסודות

ורזא דא (ישעיה מ"ד) אני ראשון ואני אחרון. אני ראשון בכלל, ואני אחרון בפרט. וכלא בכללא חדא, ורזא חדא. פיון דינדע דא בכלל, ישלים כל שייפוי. ומאן אינון מאתים ושמונה וארבעים פקודין, דאינון מאתים ושמונה וארבעים שייפין דבר נש. פיון דאשתלים בהו על האי בכלל, פדין ינדע באורח פרט, דדא איהו אסוותא לכלהו, וינדע כל יומי שתא, דמתחברן למיהב אסוותא לכל שייפין.

ואי תימא, כל יומי שתא, היך יהבין אסוותא לכל שייפין. ודאי הכי הוא עילא ותתא, שתא ויומי דיליה, יהבין אסוותא לכל שייפין עילא ותתא, (בדמיון) דשייפין אריקו ברפאן ליומי שתא כדין אסוותא וחיין תליין עלן מלעילא, ואתמליין מכלא. מאן גרים לון יומי שתא.

אוף הכי נמי לתתא, פד בר נש ישלים גופיה באינון פקודין דאורייתא לית לה פל יומא דלא אתי לאתברכא מניה, וכד אינון אתברכאן מניה, פדין חיין ואסוותא תליין עליה מלעילא. מאן גרים ליה. אינון יומי שתא. יומי שתא, כמה דאתברכאן מלעילא מרזא (דף כ"ה ע"ב) דאדם. הכי נמי אתברכאן מתתא מרזא דאדם.

זכאין אינון ישראל בהאי עלמא, באלין פקודין דאורייתא, דאקרון אדם, דכתיב, (יחזקאל ל"ד) אדם אתם. אתם קרויים אדם, ועובדי כוכבים ומזלות לא אקרון אדם. ובגין דישראל אקרי אדם, אית לון לאשתדלא באינון פקודין דאורייתא, למהוי כלא חד, פרזא דאדם.

בר יחב קדשא בריך הוא אורייתא לישראל על טורא דסיני, מלה קדמא

אִיהוּ אָנְכִי, אָנְכִי סִלְקָא לְרִזִין (עלמין) סְגִיאִין. וְהָכָא אִיהוּ רְזָא דְפְקוּדָא קְדָמָא, לְמַנְדַּע לִיהּ בְּכֻלָּא. בְּגִין דְּכְתִיב אָנְכִי, הָא קָא רְמִיז, דְּאִית אֱלֹהָא שְׁלִיטָא עַלְאָה (דְּאִיהוּ) עַל עַלְמָא, כְּמָה דְּאֵת אָמַר (דְּבָרִים ד') פִּי יְיָ אֱלֹהֵיךָ אֵשׁ אוֹכְלָהּ הוּא, פְּקוּדָא קְדָמָא בְּכֻלָּל. בְּפִרְט: בְּגִין דְּכְתִיב, ה' אֱלֹהֵיךָ דָּא פִּרְט, וְדָא כָּלֵל וּפִרְט, פְּקוּדָא קְדָמָא, דְּאֶצְטְרִיךְ לְמַנְדַּע בְּרִישָׁא וּבְסוּפָא, כְּמָה דְּאוּקִימָנָא. (ע"כ רעיא מהימנא).

וְיַדְבֵּר מִשֶּׁה כֵּן אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא שְׁמַעוּ אֶל מִשֶּׁה מְקוֹצֵר רוּחַ. (שמות ו') מָאִי מְקוֹצֵר רוּחַ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, דְּלֹא הוּוּ נְפִישִׁי, וְלֹא הוּוּ לְקִיטֵי רוּחָא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מְקוֹצֵר רוּחַ: דְּעַד לֹא נִפְק יוֹבְלָא, לְמִיּהָב לֹוֹן נְפִישׁוּ. וְרוּחַ בְּתַרְאָה, עַד לֹא שְׁלֻטָא לְמַעַבְד גִּימוּסִי, וּכְדִין הָוֵה עֲאָקוּ דְּרוּחָא. מָאֵן אִיהוּ רוּחַ בְּתַרְאָה דְּקֵאמְרֵן. (ג"א דְּעַד לֹא יִהָב לִיהּ יוֹבְלָא בְּרַכָּה עַל הָאֵי רוּחָא לְאַתְקִימָא נֶפֶשׁ תַּתְּמָא וְלֹא שְׁלֻטָא הָאֵי רוּחַ עַל נֶפֶשׁ אֱלֹא כַּד אַתְבְּרָכָא מִיּוֹבְלָא בְּרִין יְהֵא רוּחָא וּמָאֵן אִיהוּ רוּחַ, דָּא יַעֲקֹב, דְּכְתִיב וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב וְגו'.

(וגו')

תָּא חֲזִי, כְּתִיב (שמות ו') הֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שְׁמַעוּ אֵלַי וְאִיךְ יִשְׁמַעֲנִי פְרַעַה וְאֲנִי עֵרַל שְׁפֹתִים, מָאִי וְאֲנִי עֵרַל שְׁפֹתִים. וְהָא בְּקַדְמִיתָא כְּתִיב (שמות ד') לֹא אִישׁ דְּבָרִים אָנְכִי וְגו' פִּי כְּבַד פֶּה וּכְבַד לְשׁוֹן אָנְכִי, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָוֵה אוֹתִיב לִיהּ, (שמות ד') מִי שָׁם פֶּה לְאָדָם וְגו', וְהוּא אָמַר (שמות ד') וְאָנְכִי אֶהְיֶה עִם פִּיךָ, סִלְקָא דְּעַתְּךָ דְּלֹא הָוֵה כֵּן, וְהִשְׁתָּא אָמַר וְאֲנִי עֵרַל שְׁפֹתִים, אֵי הֲכִי, אֵן הוּא מְלָה דְּאַכְטַח לִיהּ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּקַדְמִיתָא.

אָרְא רְזָא אִיהוּ, מִשֶּׁה קָלָא, וְדַבּוּר דְּאִיהוּ מְלָה דִּילִיָּהּ, הָוֵה בְּגִלוּתָא, וְהָוֵה אִיהוּ אֲטִים לְפִרְשָׁא מְלִין, וּבְגִין דָּא אָמַר, וְאִיךְ

[ועולמות] רבים, וכאן הוא סוד של מצוה ראשונה להפיר אותו בכלל. משום שפתיב אנכי, הרי רומז שיש אלוה שליט עליון (שהוא) על העולם, כמו שנאמר פי ה' אלהיך אש אכלה הוא, מצוה ראשונה בכלל. בפרט, משום שפתיב (בראשית כא) ה' אלהיך. זה פרט, וזה כלל ופרט, מצוה ראשונה, שצריך לדעת בראש ובסוף כפי שבארנו. (ע"כ רעיא מהימנא).

וידבר משה בן אל בני ישראל ולא שמעו אל משה מקצר רוח. מה זה מקצר רוח? אמר רבי יהודה, שלא היו נחים ולא היו אוספים לתוכם רוח. אמר רבי שמעון, מקצר רוח - שעדין לא יצא יוכל לתת להם מנוחה. ורוח אחרונה עדין לא שלטה לעשות מנהגם, ואז היו בצרות של רוח, מועקה של רוח. מיהו? רוח אחרונה, כמו שאמרנו. (שער שלא נתן היובל ברכה על הרוח הוה להקמים הנפש התחתונה, ולא שולטת הרוח הוה על הנפש אלא באשר מתברכת מהיובל, אז תהיה רוח. ומי היא הרוח הוה? יעקב, שכתוב ותחי רוח יעקב וגו').

בא ראה, כתוב הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתיים. מה זה ואני ערל שפתיים, והרי בתחלה כתוב לא איש דברים אנכי וגו' כי כבוד פה וכבוד לשון אנכי, והקדוש ברוך הוא היה משיב לו, מי שם פה לאדם וכי, והוא אמר ואנכי אהיה עם פיך, התעלה על דעתך שלא היה כף? ועתה אומר ואני ערל שפתיים, אם כן, איפה הדבר שהבטיח לו הקדוש ברוך הוא בראשונה?

אָרְא סוּד הוּא. מִשֶּׁה הוּא קוּל, וְהַדְּבוּר שֶׁהוּא הַדְּבוּר שְׁלוֹ הִיָּה בְּגִלוּת, וְהוּא הִיָּה אֲטוּם מְלִפְרֵשׁ דְּבָרִים, וּמִשׁוּם כֵּן אָמַר וְאִיךְ